

Một số vấn đề lý luận về hoạt động trải nghiệm cho học sinh tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Nguyễn Văn Luận*

Học viên cao học, Trường Đại học Trà Vinh

Received: 16/12/2023; Accepted: 6/1/2024; Published: 16/1/2024

Abstract: From the research results, the article presents some theoretical issues about experiential activities for elementary school students according to the 2018 program.

Keywords: Experiential activities, elementary school students

1. Đặt vấn đề

Theo thông tư 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ Giáo dục và Đào tạo về Ban hành chương trình giáo dục phổ thông thì hoạt động trải nghiệm (HĐTN) là các hoạt động giáo dục bắt buộc trong chương trình Giáo dục phổ thông 2018 từ lớp 1 đến lớp 12. HĐTN hình thành cho học sinh (HS) thói quen tích cực trong cuộc sống hàng ngày, chăm chỉ lao động, thực hiện trách nhiệm của người HS ở nhà trường, ở địa phương, biết tự đánh giá và tự điều chỉnh bản thân. Đây là hoạt động giáo dục bổ trợ và gắn kết các hoạt động dạy học trong các môn học ở trên lớp nhằm giúp HS được học qua thực hành, qua trải nghiệm kiến thức, thái độ và cảm xúc cá nhân.

Trong thời gian qua, mặc dù HĐTN cho HS (theo chương trình Giáo dục phổ thông 2018) ở các trường tiểu học tại các địa phương, đã có đóng góp đáng kể trong việc thực hiện mục tiêu giáo dục toàn diện cho HS. Tuy nhiên, các HĐTN còn nhiều bất cập. Một trong những nguyên nhân chính là khâu nghiên cứu cơ sở lý luận chưa đầy đủ. Xuất phát từ lý do trên, tác giả đã quan tâm nghiên cứu vấn đề này và từ kết quả nghiên cứu bước đầu; thông qua bài viết, tác giả trình bày một số vấn đề lý luận về HĐTN cho HS ở các trường tiểu học theo chương trình giáo dục phổ thông 2018.

2. Nội dung và kết quả nghiên cứu lý luận

2.1. Hoạt động trải nghiệm

Trong chương trình giáo dục phổ thông HĐTN và HĐTN, hướng nghiệp (ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018) đã nêu: “HĐTN và HĐTN, hướng nghiệp là hoạt động giáo dục do nhà giáo dục định hướng, thiết kế và hướng dẫn thực hiện, tạo cơ hội cho HS tiếp cận thực tế, thể nghiệm các cảm xúc tích cực, khai thác những kinh nghiệm đã có và huy động tổng hợp kiến thức, kỹ năng của các môn học để thực hiện những nhiệm

vụ được giao hoặc giải quyết những vấn đề của thực tiễn đời sống nhà trường, gia đình, xã hội phù hợp với lứa tuổi; thông qua đó, chuyển hoá những kinh nghiệm đã trải qua thành tri thức mới, hiểu biết mới, kỹ năng mới góp phần phát huy tiềm năng sáng tạo và khả năng thích ứng với cuộc sống, môi trường và nghề nghiệp tương lai.”

Như vậy, có thể nói: HĐTN là hoạt động giáo dục trong đó, dưới sự hướng dẫn và tổ chức của các nhà giáo dục, từng cá nhân HS vận dụng những kiến thức đã học trực tiếp tham gia vào hoạt động thực tiễn trong nhà trường, gia đình hoặc xã hội để rèn luyện kỹ năng sống, tích lũy kinh nghiệm riêng, phát huy năng lực, phẩm chất của bản thân.

2.2. HĐTN cho HS ở trường tiểu học theo chương trình giáo dục phổ thông 2018

Khoản 1, Điều 33 Điều lệ trường tiểu học ban hành theo Thông tư số 28/2020/TT-BGDĐT ngày 4 tháng 9 năm 2020 qui định: Tuổi của HS vào học lớp một là 06 tuổi và được tính theo năm ở các lớp tiếp theo.

Bước vào lứa tuổi này, các em sẽ có những mối quan hệ xã hội mới bên ngoài gia đình, qua đó, các em sẽ hình thành nên bản sắc cá nhân, đồng thời cũng phác họa được hình ảnh tự thân, hoàn thiện nhân cách cùng với tiến trình phát triển của mình.

Có một số đặc điểm tâm lý chi phối hoạt động học tập của sau đây:

- + Thứ nhất, chú ý có chủ định, khả năng kiểm soát, điều khiển chú ý còn hạn chế.
- + Thứ hai, tri giác các em mang tính đại thể, tri giác thường gắn với hình ảnh trực quan.
- + Thứ ba, tưởng tượng đã phát triển phong nhờ có bộ não phát triển và vốn kinh nghiệm ngày càng nhiều.
- + Thứ tư, hành vi thực hiện còn phụ thuộc vào yêu cầu của người khác.

Theo Thông tư số: 32/2018/TT-BGDĐT thì: “HĐTN ở cấp tiểu học nhằm giúp HS hình thành các kỹ năng sống cơ bản, thói quen sinh hoạt tích cực trong cuộc sống hằng ngày, nề nếp học tập ở nhà cũng như ở trường; biết tuân thủ các nội quy, quy định; bắt đầu có định hướng tự đánh giá và tự điều chỉnh bản thân; hình thành những hành vi giao tiếp, ứng xử có văn hóa; có ý thức làm việc nhóm, ý thức tham gia hoạt động lao động, hoạt động xã hội, hoạt động phục vụ cộng đồng; bước đầu biết cách tổ chức một số hoạt động đơn giản, làm quen và hình thành hứng thú với một số nghề gần gũi với cuộc sống của HS.”

Như vậy, mục tiêu HĐTN cho tiểu học là hình thành cho HS thói quen tích cực trong cuộc sống hằng ngày, chăm chỉ lao động; thực hiện trách nhiệm của người HS ở nhà, ở trường và địa phương; biết tự đánh giá và tự điều chỉnh bản thân; hình thành những hành vi giao tiếp, ứng xử có văn hóa; có ý thức hợp tác nhóm và hình thành được năng lực giải quyết vấn đề.

Phương thức tổ chức HĐTN tiểu học

Nội dung cụ thể và yêu cầu cần đạt của HĐTN cho HS tiểu học được Bộ Giáo dục và Đào tạo qui định tại Chương trình Giáo dục phổ thông – HĐTN và HĐTN, hướng nghiệp ban hành theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo ngày 26 tháng 12 năm 2018 bao gồm: Hoạt động hướng vào bản thân; hoạt động hướng đến xã hội; hoạt động hướng đến tự nhiên.

Theo Bộ GD&ĐT (2018) thì định hướng chung của phương thức tổ chức là:

a) Phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của HS; làm cho mỗi HS đều sẵn sàng tham gia trải nghiệm tích cực.

b) Tạo điều kiện cho HS trải nghiệm, sáng tạo thông qua các hoạt động tìm tòi, vận dụng kiến thức và kinh nghiệm đã có vào đời sống; hình thành, phát triển kỹ năng giải quyết vấn đề và ra quyết định dựa trên những tri thức và ý tưởng mới thu được từ trải nghiệm.

c) Tạo cơ hội cho HS suy nghĩ, phân tích, khái quát hoá những trải nghiệm để kiến tạo kinh nghiệm, kiến thức và kỹ năng mới.

d) Lựa chọn linh hoạt, sáng tạo các phương pháp giáo dục phù hợp: phương pháp nêu gương; phương pháp giáo dục bằng tập thể; phương pháp thuyết phục; phương pháp tranh luận; phương pháp luyện tập; phương pháp khích lệ, động viên; phương pháp tạo sản phẩm và các phương pháp giáo dục khác.

2.4. Loại hình HĐTN lớp 1 tại trường tiểu học

Theo Thông tư 32 của Bộ GD&ĐT (2018):

HĐTN và HĐTN, hướng nghiệp được tổ chức trong và ngoài lớp học, trong và ngoài trường học; theo quy mô nhóm, lớp học, khối lớp hoặc quy mô trường; với bốn loại hình hoạt động chủ yếu là: Sinh hoạt dưới cờ, Sinh hoạt lớp, Hoạt động giáo dục theo chủ đề và Hoạt động câu lạc bộ với sự tham gia, phối hợp, liên kết của nhiều lực lượng giáo dục trong và ngoài nhà trường như: giáo viên chủ nhiệm lớp, giáo viên môn học, cán bộ tư vấn tâm lý học đường, cán bộ Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, cán bộ Hội Liên hiệp Thanh niên Việt Nam, cán bộ phụ trách Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh, cán bộ quản lý nhà trường, cha mẹ HS, chính quyền địa phương, các tổ chức, cá nhân trong xã hội.

2.5. Triển khai HĐTN cho HS tiểu học theo chương trình giáo dục phổ thông 2018

2.5.1. Lập kế hoạch HĐTN cho học tiểu học

Việc lập kế hoạch HĐTN là khâu quan trọng nhất. Kế hoạch HĐTN là trình tự những nội dung hoạt động, các hình thức tổ chức hoạt động được bố trí sắp xếp theo thứ tự thời gian của năm học; là sự sắp xếp một cách hợp lý, khoa học những công việc nào đó cần phải thực hiện trong một thời gian nhất định với những con người và vật chất cụ thể kèm theo.

Hiệu trưởng lập kế hoạch phải xác định rõ các mục tiêu cần đạt tới, lựa chọn các biện pháp thích hợp cho từng hoạt động, từng chủ đề, lập chương trình hoạt động. Song lập kế hoạch HĐTN không phải chỉ là công việc riêng của hiệu trưởng mà cả giáo viên chủ nhiệm, giáo viên bộ môn và tổng phụ trách đội.

2.5.2. Tổ chức, chỉ đạo thực hiện kế hoạch HĐTN cho HS tiểu học

Theo đó, tổ chức thực hiện kế hoạch HĐTN bao gồm các nội dung sau:

+ Phân công, sắp xếp GV tổ chức HĐTN theo chủ đề, loại hình hoạt động của chương trình.

+ Xây dựng các quy trình tổ chức HĐTN, như qui trình tổ chức sinh hoạt dưới cờ, qui trình tổ chức sinh hoạt lớp...

+ Xây dựng cơ chế phối hợp trong HĐTN giữa GV chủ nhiệm lớp, GV bộ môn, Tổng

+ Chỉ đạo công tác tập huấn, bồi dưỡng đội ngũ về HĐTN.

+ Hướng dẫn, đôn đốc cấp dưới thực hiện các văn bản, kế hoạch quản lý HĐTN.

+ Chỉ đạo GV đổi mới phương thức và loại hình tổ chức HĐTN.

+ Chỉ đạo công tác phối hợp giữa các lực lượng.

(Xem tiếp trang 281)

6.	Nằm ngửa gập bụng (s/30 s)	17.75	5.63	21.74	5.29	2.47	<0.05
7.	Chạy tùy sức 5 phút (m)	934.27	84.79	998.78	88.34	2.72	<0.05

Bảng 2.8. Thể lực STN của NĐC và NTN ở nữ lứa tuổi 14

TT	Các chỉ tiêu	NĐC (n=20)		NTN (n=19)		T	P
		\bar{x}	$\pm\delta$	\bar{x}	$\pm\delta$		
1.	Bật xa tại chỗ (cm)	171.02	15.12	169.82	16.03	2.68	<0.05
2.	Lực bóp tay thuận (kg)	26.04	4.12	29.79	4.56	2.40	<0.05
3.	Đeo gập thân (cm)	8.35	4.58	11.89	4.61	2.69	<0.05
4.	Chạy 30m XPC (giây)	5.43	0.52	5.19	0.54	2.46	<0.05
5.	Chạy con thoi 4x10m (s)	11.97	0.58	11.79	0.53	2.55	<0.05
6.	Nằm ngửa gập bụng (s/30s)	13.86	4.47	16.89	4.48	2.58	<0.05
7.	Chạy tùy sức 5 phút(m)	773.06	71.34	836.34	79.26	2.68	<0.05

Tóm lại: Thông qua kết quả bảng từ bảng 2.1. đến bảng 2.8 cho thấy: Kết quả kiểm tra thể lực sau thực nghiệm, của nhóm thực nghiệm tốt hơn nhóm đối chứng, sự khác biệt ở cả 4 lứa tuổi cả nam và nữ với $P < 0.05$.

3. Kết luận

Một số vấn đề lý luận về hoạt động trải nghiệm... (tiếp theo trang 247)

2.5.3. Kiểm tra, đánh giá HĐTN cho HS tiểu học

+ Xây dựng các tiêu chuẩn kiểm tra, đánh giá HĐTN như sau: Tiêu chuẩn về nội dung của HĐTN; Tiêu chuẩn về hình thức tổ chức HĐTN; Tiêu chuẩn về quá trình triển khai HĐTN; Theo dõi, đánh giá mức độ thực hiện HĐTN; Rút kinh nghiệm, bổ sung, cải tiến HĐTN ngày càng hoàn thiện hơn.

+ Kiểm tra, đánh giá HĐTN cho HS tiểu học là quá trình áp dụng những phương pháp, biện pháp để đảm bảo HĐTN được thực hiện một cách khoa học và hiệu quả;

Để làm tốt công tác này hiệu trưởng cần:

+ Xây dựng được các tiêu chí đánh giá kết quả HĐTN cho HS lớp 1 ở trường tiểu học.

+ Xây dựng lực lượng đánh giá có uy tín đối với từng hoạt động.

+ Đa dạng hóa hình thức và phương pháp kiểm tra, đánh giá HĐTN cho HS lớp 1 ở trường tiểu học.

3. Kết luận

HĐTN cho HS tiểu học theo chương trình giáo dục phổ thông 2018, là một bộ phận của quá trình giáo dục trong nhà trường. Nó là một hoạt động bắt buộc và cần thiết trong quá trình giáo dục HS. HĐTN cho HS tiểu học là hoạt động thông qua các hoạt động

Bài báo đã lựa chọn được 20 trò chơi vận động chia làm 2 nhóm trong đó bao gồm: 6 trò chơi định hướng phản xạ, khéo léo và tập trung chú ý và 14 trò chơi nhằm phát triển các tố chất thể lực chung cho học sinh THCS Trường TH, THCS & THPT Đại học Hà Tĩnh. Sau thời gian thực nghiệm cho thấy các trò chơi vận động đề tài lựa chọn đã góp phần nâng cao trình độ thể lực chung của học sinh nhóm thực nghiệm tốt hơn nhóm đối chứng ở cả 7 nội dung với $p < 0.05$

Tài liệu tham khảo

1. Dương Nghiệp Chí (1983), *Đo lường thể thao*, NXB TĐTT Hà Nội.

2. Ivanốp.V.X. (1996), *Những cơ sở của toán học thống kê*, (Trần Đức Dũng dịch), NXB TĐTT, Hà Nội.

3. Nguyễn Xuân Sinh (1999), *Phương pháp nghiên cứu khoa học TĐTT*, Nhà xuất bản TĐTT, Hà Nội.

4. Phạm Ngọc Viễn, Lê Văn Xem, Mai Văn Muôn, Nguyễn Thanh Nữ (1991), *Tâm lý học TĐTT*, NXB TĐTT, Hà Nội.

ngoài giờ lên lớp, là sự tiếp nối các hoạt động trên lớp, giúp HS được trải nghiệm, thực hành góp phần nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện. Chính những HĐTN cho HS tiểu học, góp phần thúc đẩy mạnh mẽ hình thành phẩm chất và năng lực cho HS. Bài viết đã đề cập đến cơ sở lý luận về HĐTN cho HS lớp tiểu học theo chương trình giáo dục phổ thông 2018.

Tài liệu tham khảo

1. Ban Chấp hành Trung ương (2013), *Nghị quyết số: 29-NQ/TW: về đổi 2018 căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*, Hà Nội

2. Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Thông tư Số: 32/2018/TT-BGDĐT: ban hành Chương trình giáo dục phổ thông*.

3. Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Thông tư số: 28/2020/TT-BGDĐT về ban hành điều lệ trường tiểu học*. Hà Nội

4. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2015). *Tài liệu tập huấn: Kỹ năng xây dựng và tổ chức các HĐTN sáng tạo trong trường tiểu học*. NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.

5. Quốc hội (2019), *Luật số: 43/2019/QH14 của Quốc hội về Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Giáo dục*. Hà Nội